

Om die jeug te laat groei, moet ons die jeug voed

Haki Sebina*

Die tema vanjaar vir Jeugdag (16 Junie) is "RESET@50 – Die toekoms roep", wat jongmense aanmoedig om Suid-Afrika se toekoms te help hervorm. Maar 'n land kan nie van sy jeug verwag om die toekoms te bou terwyl hulle teen hongerte veg nie.

Ek verwys nie na 'n abstrakte honger vir verandering of vooruitgang nie, maar na hongerte vir voedsel.

Ek en my maats is regdeur ons kinderjare aan die moed van die jeug van 1976 herinner. Ons onthou jongmense wat geweier het om 'n stelsel te aanvaar wat ontwerp was om hulle stil te maak. Ons onthou hulle aktivisme. Jeugdag is nie net 'n dag van herinnering nie, maar ook 'n aanmoediging om ons te vra watter soort land vandag se jongmense geërf het, en of hulle die instrumente ontvang het om dit te hervorm.

As die toekoms roep, hoe kan ons, die jongmense, antwoord? Hoe kan 'n kind in 'n klaskamer konsentreer terwyl hy honger is? Hoe kan 'n jong persoon innoveer, lei of droom wanneer hulle liggaam van die voeding ontnem is wat dit nodig het om te groei? Voordat ons praat oor potensiaal, leierskap en die groot moed van ons voorgangers, moet ons praat oor die ding wat dit alles aandryf – voedsel.

Die reg op voedsel is nie net op moraliteit of waardigheid gebou nie, hoewel dit ten sterkste met albei verbind is. Dit is noodsaaklik vir menslike lewe. Kos behoort nie 'n luukse, 'n beloning of 'n voorreg te wees nie, maar vandag is dit dikwels so. Dit is die grondslag waarop elke ander geleentheid gebou word. Hierdie grondslag moet egter veilig wees om doeltreffend te kan wees. Om voedselsekerheid te hê, het ons genoegsame, veilige en voedsame kos nodig. Daarsonder word onderwys moeiliker, gesondheid broos en ontwikkeling ongelyk nog voordat 'n jong persoon die geleentheid gehad het om die toekoms te help bou.

Dit is nie abstrak nie. Altesame 27% van kinders in Suid-Afrika is gestremd, wat een van die duidelikste tekens van voedingstekorte is. Hierdie kinders sal waarskynlik nie hulle volle groei- en ontwikkelingspotensiaal bereik nie omdat hulle oor tyd van behoorlike voeding ontnem is. Dit is een van die pynlikste herinneringe dat honger nie net die maag beïnvloed nie. Dit beïnvloed die brein, die liggaam, selfvertroue, leer en daardie kind se toekoms.

In te veel huishoudings in Suid-Afrika word voedsel 'n onderhandelingsmiddel vir vervoergeld, elektrisiteit, skoolgeld en ander basiese behoeftes. Ons moet verstaan waarom dit die geval is. Dit word deur sistemiese ongelykheid, uiterste armoede, werkloosheid, omgewingsuitdagings en landbou druk gedryf. Dit word ook deur onveilige voedselstelsels vererger.

Voedselsekerheid gaan nie net daaroor om voedsel beskikbaar te hê nie. Dit gaan ook daaroor om daardie kos veilig, voedsaam en in staat is om lewe te onderhou. Ons kan almal uitbrekings

soos listeriose onthou, wat getoon het hoe vinnig onveilige kos openbare gesondheid kan bedreig, veral vir die kwesbaarstes.

My eie verbintenis met kos was 'n konsekwente en immerontwikkelende draad deur my lewe. Ek het in uiteenlopende Afrika-kontekste grootgeword en was bevoorreg om die ongelooflike rykdom van kos as kultuur te aanskou: kos as viering, herinnering, tradisie en gemeenskap. Tog het ek ook saam met hierdie skoonheid die pynlike werklikhede van voedselonsekerheid gesien. Daardie tweevoudigheid het my gevorm. Dit het my geleer dat kos nie net voeding is nie. Dit is 'n kragtige hulpmiddel vir gesondheid, om te behoort en vir sistemiese verandering.

Voedsel is een van die vinnigste maniere om die menslike liggaam te beïnvloed. Ons sê dikwels ons is wat ons eet, maar daardie stelling raak ongemaklik wanneer ons dink aan wat baie mense gedwing word om te eet, of dít waartoe hulle glad nie toegang het nie. 'n Samelewing wat mense swak voed, behoort nie verbaas te wees as sy mense, veral kinders, teruggehou word nie.

Tog glo ek nie voedselonsekerheid is 'n probleem wat jongmense in hopeloosheid moet dompel nie. Dit behoort ons eerder tot aksie op te roep. Suid-Afrikaanse jeug het ontelbare kere bewys dat hulle nie wag vir toestemming om die land te vorm nie.

Daar is reeds voorbeelde van hoe dit kan lyk. Direk gekoppel aan 16 Junie, het vrywilligers in Sharpeville verlate grond wat eens verwaarloos was, in ruimtes omskep waar permakultuurboerdery beoefen word om voedsel te verbou en gemeenskappe te bedien. Dit maak saak omdat dit wys dat voedselsekerheid nie net 'n nasionale beleidskwessie is nie. Dit kan ook plaaslik, prakties en gemeenskapsgedrewe wees. Dit kan begin met grond, saad, vaardighede en mense wat bereid is om op tot aksie oor te gaan.

Jongmense kan bydra deur hulleself en ander op te voed, stedelike boerdery te ondersteun, persoonlike voedselvermorsing te beheer deur Agritech-innovasies te gebruik en voorspraak vir beter beleide te doen. Ons het jongmense op plase en in laboratoriums, raadsale, klaskamers, kombuise, gemeenskapstuine en openbare debatte nodig. Jy kan, ongeag jou persoonlike loopbaandoelwitte, 'n rol vir jouself in hierdie stryd skep.

Ons kan nie net op honger reageer wanneer dit reeds 'n kind benadeel het nie. Ons moet proaktief wees en in die voetspore van ons voorgangers volg. Ons moet ons gesamentlike stem en energie gebruik om stelsels te bou wat honger voorkom, voeding beskerm en geleenthede skep.

Jeugdag herinner ons daaraan dat jongmense eens opgestaan het omdat hulle verstaan het dat onderwys sonder geregtigheid nie vryheid is nie. Vandag moet ons erken dat onderwys sonder voeding ook onvolledig is. 'n Honger generasie kan nie 'n volle toekoms bou nie

Die toekoms kan nie 'n oproep op honger mense doen nie. Om Suid-Afrika 50 jaar sedert 1976 weer in te stel, moet ons meer doen as om net die jeug te vier. Ons moet hulle voed, toerus en vertrou. Want om die jeug te laat groei, moet ons die jeug voed.

*Haki Sebina is 'n BScAgric (Landbou-ekonomie)-student by die Universiteit Stellenbosch.